МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

VI Міжнародна наукова конференція
(Київ, 14–15 травня 2026 р.)

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

КИЇВ 2026

УДК 82(091)+81`42

***РЕКОМЕНДОВАНО ДО ДРУКУ**:*
Вченою радою
УДУ імені Михайла Драгоманова
(протокол № 2 від «24» вересня 2026 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

ЛЕМІШ Н.Є. – доктор філологічних наук, професор
КОРНІЄНКО О.О. – доктор філологічних наук, професор
ПАХАРЄВА Т.А. – доктор філологічних наук, професор
КОСТЮК О.М. – кандидат філологічних наук, доцент

VI Міжнародна наукова конференція «Аналіз та інтерпретація художнього тексту: проблеми, стратегії, розвідки» (Київ, 14-15 травня 2026 р.). Тези доповідей / Відповід. ред. Т. А. Пахарєва, ред. та підгот. до друку Т. А. Пахарєва, О. М. Костюк. К.: УДУ імені Михайла Драгоманова, 2026. – 76 с.

ISBN 978-966-931-370-6

Видання відображає проблематику конференції, що її було присвячено попереднім підсумкам літературного процесу першої чверті XXI століття. Було розглянуто, зокрема, панівні тенденції в літературі останніх десятиліть на ціннісному та поетикальному рівнях, функціонування літератури в культурному просторі XXI ст., актуальні в епоху ШІ прекладознавчі стратегії, а також сучасні підходи до викладання світової та вітчизняної літератури.

ISBN 978-966-931-370-6

© Автори тез, 2026
© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2026

6. Шерстюк Н. Хронотоп як літературознавча категорія : генеза, еволюція, дискурс. *Філологічні науки.* Полтава, 2018. №28. С. 56-61 URL https://philstudies.pnpu.edu.ua/article/view/191659

Серветник Б. І.
(Київ, Україна)

РЕТЕЛІНГ У СУЧАСНІЙ ПРОЗІ: ТРАНСФОРМАЦІЯ СЮЖЕТУ НОВЕЛИ ЕДГАРА ПО «ПАДІННЯ ДОМУ АШЕРІВ» У ПОВІСТІ Т. КІНГФІШЕР «ТЕ, ЩО ТРИВОЖИТЬ МЕРЦІВ»

У літературному процесі XXI ст. помітне прагнення заново осмислити традиційні цінності та істини, а одним із головних інструментів для цього стає ретелінг – стратегія творчого переписування класичних сюжетів. Художній простір таких творів моделюється через систему оптичних зсувів, сюжетних деконструкцій, жанрових розширень тощо. Серед репрезентативних прикладів варто виділити такі: «Дружина з горішнього поверху» Р. Гокінс (2021) як нова рецепція «Джейн Ейр» Ш. Бронте; «Мідноголовий демон» Б. Кінґсолвер (2022) – гра з сюжетом роману «Девід Коперфілд» Ч. Діккенса; «Викрадач дітей» Дж. Брома (2010) – переосмислення історій про Пітера Пена Дж. Баррі, «Сліпа лють» Н. Гейнс (2023) як ревізія міфів про Медузу Горгону; «Джулія» С. Ньюман (2023) – феміністичний погляд на «1984» Дж. Орвелла.

У цьому контексті розглянемо детальніше повість «Те, що тривожить мерців», яка увійшла до списку найкращих горорних книг 2022 року за версією журналу Library Journal. Сама авторка, Т. Кінгфішер (справжнє ім'я Урсула Вернон), у примітках зазначає про те, що спонукало її переписати класичний сюжет Едгара По, так: «*…мені хотілося більшого. Мені хотілося пояснень (мені завжди хочеться пояснень)*» [2, с.169].

Вже з перших речень повісті стає очевидним, що чільне місце у творі відведене мікології. На відміну від новели Е. По «Падіння дому Ашерів», де похмура атмосфера створюється через класичний готичний пейзаж (гнітюча місцевість, таємничий маєток, зловісність озера й рослин навколо та відчуття, які вони навіюють оповідачу), повість Т. Кінгфішер починається з опису дивного виду гриба, пластинчастий гіменофор якого нагадує розірвані м'язи. Анна Люшер, докторантка кафедри літературознавства Констанцького університету, розглядає такий опис крізь призму еко- та боді-горору й звертає увагу на те, що це вводиться «*even before it becomes clear that there is a threat in the form of the sentient fungus*» [4, с.84]. Показово, що й у віддзеркаленні озера наратор фіксує насамперед «*гротескні гриби й хирляву сіру осоку*» [2, с.10], а вже потім фокус зміщується на сам маєток. До того ж задля висвітлення цієї наукової складової вводиться й новий персонаж, Євгенія Поттер, яка захоплюється вивченням грибів. Лінія Євгенії актуалізує ще й

проблему становища жінок у науці: вона зазначає, що її статі належить бути любителькою в галузі мікології. Варто зазначити, що оповідач у новелі Е. По теж говорить про павутинчасту плісняву на зовнішніх стінах маєтку, проте вона радше виступає доповненням загальної атмосфери. Тобто, світ грибів у повісті Т. Кінгфішер не просто обрамлює простір, а підпорядковує його собі, виступаючи головним візуальним і смисловим центром, крізь який читач починає сприймати вже знайомий сюжет. Крім того, міцелій показаний як всепроникна та оперізуюча мережа без центру чи початку, що актуалізує буквальну й метафоричну ризому.

Поряд із цим, ключовим елементом стає зміна суб'єктної організації тексту. В обох творах оповідь переважно ведеться від однієї особи, свідка подій. Проте, якщо в новелі «Падіння дому Ашерів» відомості про наратора мають суто функціональний характер і пов'язані лише з самим будинком та його власником, то у повісті «Те, що тривожить мерців» це герой із розгорнутим бекграундом. По-перше, оповідач, Алекс Істон, – небінарна особа. Це актуалізує дискурс, який став інтенсивнішим з початком розвитку квір-теорії (Judith Butler «Gender Trouble», 1990) та триває й досі (лише у 2019 році словник Merriam-Webster офіційно зафіксував використання займенника «they» на позначення однини для небінарних осіб [3]). Один із персонажів, Дентон, втілює стереотипність мислення та упередження щодо ідентичності Алекса Істона й провокує наратора на роздуми про сприйняття суспільством. Мовна система вигаданої країни Ґаллації містить 7 наборів займенників, частина з яких перебуває поза межами гендерної бінарності [1, с.15]. Це зумовлює потребу в поясненні цієї специфіки, що й робить наратор, зіставляючи ґаллаційську з європейськими мовами [1, с.31-33]. Українська мова більш гендерно забарвлена (родові флексії, фемінітиви), ніж англійська – мова оригіналу, в середовище якої потрапляє Алекс. Відтак за відсутності усталеного слововжитку виникають складнощі з відтворенням ідентичності персонажа. Ми погоджуємося із твердженням редактора в передмові до українського видання й використовуватимемо щодо Алекса займенники він/його та відповідні родові закінчення [2, с.7]. По-друге, Алекс є клятвенним солдатом («sworn soldier») армії Ґаллації. Його мілітарний досвід суттєво впливає на сприйняття подій, оскільки певні сцени, передусім пов'язані зі смертю та елементами навколишнього середовища, що нагадують нутрощі, виступають тригерами й повертають героя до травм і подій війни. Ці ретроспективні вставки є не лише інструментом ретардації, а й слугують для обґрунтування холодного аналітизму та прагматичності наратора. Водночас містична атмосфера будинку й простору навколо підважує навіть стійкість солдата, що сприяє посиленню психологічного напруження та емоційного ефекту готичного горору.

Вищезазначені зміни в постаті оповідача безпосередньо пов'язані з трансформацією його зв'язків з родиною Ашерів та причиною прибуття. Якщо в Е. По його приїзд ініціює Родерік, то Т. Кінгфішер цю діяльну роль відводить сестрі, Меделін. Наділяючи героїню суб'єктністю, авторка емансипує її образ:

Меделін із німої приреченої позиції перетворюється на активну фігуру, здатну впливати на перебіг подій. У свою чергу йдеться не про кардинальну зміну оптики, а про її розширення: пізніше ми дізнаємося про інший лист, за допомогою якого Родерік викликав Дентона, сповіщаючи про божевілля сестри й благаючи про допомогу. Ще одним ключовим елементом цієї трансформації є введення системи діалогів. У такий спосіб герої вербалізують свій досвід і спільно досліджують аномалії маєтку, хоча домінуючою в структурі оповіді все одно залишається перцепція наратора. До того ж першопричиною містичних подій стає не загадкове родове прокляття, а та, хто перетворила міцелій на розумну форму життя, сама Меделін. Причому вона є водночас і творцем і втіленням свого експерименту. Тобто містицизм і метафізичний жах стають раціонально обґрунтованими та поясненими, що корелює з вищезгаданим прагненням авторки. Це також зумовлює зміни у фіналі історії: руйнування будинку й роду недостатньо, щоб зупинити поширення інфекції. Задля очищення середовища Родерік спалює маєток, оскільки всі інші методи знищення розумного міцелію виявилися марними. Такий фінал певною мірою нівелює містичність і є прагматичним актом ліквідації біологічної загрози.

Отже, задля втілення нового звучання використано інструменти жанрового змішування (наукова фантастика, готичний горор), розширення оптики завдяки додаванню нових персонажів, актуалізації нових тем та наданню права голосу маргіналізованим суб’єктам. Зазначені поетикальні та сюжетні трансформації слугують для наближення тексту до сучасного реципієнта, зберігаючи основні елементи, як-от головні герої, сюжетні домінанти, містичність, таємничість, атмосфера жаху, мотив фатуму та спадковості.

Література

\

1. По Е. А. Падіння дому Ашерів. *Падіння дому Ашерів та інші історії* / пер. з англ. В. Горбатько. Харків, 2025. С. 44–63.
2. Т. Кінгфішер. Те, що тривожить мерців / пер. з англ. Н. Гоїн. Харків : Жорж, 2025. 176 с.
3. Definition of THEY. *Merriam-Webster: America's Most Trusted Dictionary*. URL: https://www.merriam-webster.com/dictionary/they
4. Lüscher A. Immortality as Body Horror in T. Kingfisher’s 'What Moves the Dead'. *Dem Tode zum Trotz: Unsterblichkeit und Wiedergeburt in der Phantastik / Defying Death: Immortality and Rebirth in the Fantastic (Symposium 2023 in Magdeburg)*. 2025. P. 80–94. URL: https://doi.org/10.32784/libaac-3461